

Rapport fra klimatoppmøtet COP27, november 2022 i Sharm el-Sheik, Egypt v/Einar Tjelle

Med Egypt som vertskap på FNs klimatoppmøte COP27 i november 2022 skulle *implementering* bli overskriften. Mye av regelverk og mekanismer er på plass, noe forrige klimamøter, særlig i Glasgow, bidro til. Nå trengtes det sårt leveranser. Møtet lyktes bare delvis med det.

Mellomkirkelig råd var representert den første uka. Og gjennom Forum for Utvikling og Miljø (ForUM)-nettverket og det økumeniske og det interreligiøse nettverket har Den norske kirke igjen vært med på å påvirke, langt utover mine avgrensede bidrag. Jeg tror, igjen, at vi gikk noen små skritt i riktig retning *sammen*.

I det følgende skriver jeg summarisk om noen viktige arbeidsmåter, observasjoner samt gir en kort oppsummering.

Det alvorlige **bakteppet**, med stadig økende temperaturer med påfølgende klimaødeleggelser, kom tydelig fram i mange av innleggene fra statsledere de første dagene. Både små øystater som strever med økt havnivå, og Pakistan med sommerens rekordflom, gjorde inntrykk. FNs generalsekretær var skarp og kalte situasjonen nå som *highway to climate hell*. De siste årene har klimakrisen krøpet nærmere de fleste, med hetebølger, skogbranner og flom/inntørkede elver også i Europa og andre «rike regioner». På denne bakgrunnen var det positivt at «Tap og skade» kom formelt på agendaen i starten. Det er de tilfellene hvor det ikke bare går an å tilpasse seg (*adaptation*) en ny tid, men hvor endringene og ødeleggelsene er fundamentale. Dette har vært med i mange år og er nevnt i Parisavtalen (2015), men nå ble dette konkretisert i form av et eget verktøy for dette. Dette var en stor seier, særlig for afrikanske og andre svært utsatte land.

Mellomkirkelig råd er medlem i **ForUM for Utvikling og miljø**, og var med på å utarbeide en [detaljert posisjon](#) som ble overrakt Norges forhandlingsleder i forkant. Gjennom Forum samarbeider vi med dyktige aktører fra sivilsamfunnet, også kirkelige aktører som Kirkens Nødhjelp, Changemaker og KFUK-KFUM Global (se mer under) ForUM organiserte regelmessige møter med forhandlingsledelsen og minister(e) underveis.

Jeg ledet en liten **interreligiøs delegasjon** som i år bestod av Maitreyasila (Buddhistforbundet), Anne Sender (Det Mosaiske Trossamfund) og Ingrid Rosendorf Joys (Den katolske kirke/Samarbeidsrådet for tros- og livssyn) (*se bilde 1 nedenfor*). Interreligiøst Klimanettverk fikk igjen noe støtte fra Klima- og Miljødepartementet til dette, og det virker som de setter stor pris på at et større mangfold av sivilsamfunnet er representert. Vi hadde flere egne samtaler med forhandlere underveis. Vi deltok også på flere «interreligiøse side events». En offisiell forhandler fra Tsjekkia sa i et slikt møte: «Vi har i grunnen kunnskapen, teknikken og pengene, men vi trenger deres hjelp til å nå ut til grasrota!» I store deler av verden er nettopp religiøse institusjoner den infrastrukturen som har potensiale til å nå ut. En leder fra WWF hevdet at “Faith actors are the key actors when it comes to restoration of Ecosystems”. Noen ganger tenker jeg at vi fra norsk side ser litt for smått på hva kirker og

trobaserte nettverk kan få til. Vår interreligiøse delegasjon skrev litt om dette [her i denne felles uttalelsen](#).

Kirkenes verdensråd, ACT Alliance og Det lutherske verdensforbund (LVF)samarbeider om mobilisering og påvirkningsarbeid under COP, på noe ulike måter. ACT Alliance og Kirkens Nødhjelp er særlig gode på påvirkningsarbeid. Jeg var igjen noe med i dette nettverket også, og ble invitert på en middag med LVFs delegasjon som bestod av ungdommer fra 10 ulike medlemskirker (i tillegg til 30 som var med digitalt). Søndagen deltok jeg i en økumenisk «grønn» gudstjeneste i den vakre koptiske katedralen i Sharm el-Sheik.

En spesiell opplevelse var det å treffe igjen Amal Sarah fra Church of Pakistan. For seks år siden var hun en del av en ungdomsgruppe som vi traff under et interreligiøst besøk med Kirkens Nødhjelp i Islamabad og Lahore. Hun husket godt vår interreligiøse klimakonferanse, som nok var pionerarbeid på den tiden. Nå var hun selv en modig ung deltaker fra et flomskadet land, med tydelig tale i flere paneler og sammenhenger i Egypt, og hun ble intervjuet av «Vårt Land».

Amal Sarah kan også være et eksempel på **ung og viktig deltakelse**. Om lag halvparten av verdens befolkning er unge under 30 år. Den andre halvparten bærer et tungt ansvar for å slippe dem til og gjøre alt man kan for at de får en grønn og bærekraftig framtid. Derfor er det utmerket at LVFs delegasjon består av representanter under 30. Sist år var daværende DnkU-leder Nora Antonsen en del av denne. De fleste av ForUMS folk er også unge. Jeg vil gi honnør til Maria Mjaaland og Benedicte Steinbakk fra KFUK-KFUM, samt Naja Amanda Lyngre Møretrø og Dinah T. Iversen fra Changemaker, og Matilde Angeltveit fra Kirkens Nødhjelp, som alle har både faglig innsikt og pågangsmot til å utfordre forhandlingsledelsen. En kopling til LVF-ungdommene og perspektiver fra land langt borte tror jeg var nyttig. *(Se bilde 2 ovenfor).*

En slags oppsummering

Det er nesten umulig å oppsummere et slikt omfattende møte i få ord. Svært mye skjer samtidig, og det er lett å finne både gode og negative sider.

På plussiden: Etter nesten 10 år ble endelig Tap og skade-sporet konkretisert, i sluttekst og med et eget fond. De som får sine leveområder ødelagt på grunn av rike lands utslipp, må få solidarisk kompensasjon. Dette betyr svært mye for de fattigste/mest utsatte landene, og

noe vi i økumeniske fora har kjempet for lenge. Det bidrar også, sammen med mer klimafinansiering også på andre spor, til mer nødvendig tillit.

Generelt synes jeg de norske forhandlerne gjør en utmerket jobb, i et komplisert landskap hvor 200 land skal bli enige(!) om veien videre. Norge og «Vesten» stod bortimot samlet om en sluttekst på «å fase ut all fossil energi». Dette kom riktignok ikke inn i slutterklæringen, hvor det kun står «fase ned kull». Men det viser at det er en bevegelse her. Så er det en jobb å gjøre *hjemme* på dette området.

Naturbaserte løsninger er viktige, og besøket av den kommende brasilianske president Lula da Silva på COP27 viser at skogsbevaring av Amazonas er tilbake på sporet. Norske regnskogsmilliarder har vært frosset under president Bolsonaro, og et område på størrelse med Danmark er ødelagt.

På den negative siden er det rett og slett slik at utslippskuttene går for sent om verdenssamfunnet i det hele tatt skal klare det ambisiøse 1,5-gradersmålet. I så fall er vi nødt til å se en *peak* på de globale utslippene om få år. Russland, Saudi-Arabia og flere er *ikke* med på dette. Uten radikale utslippsreduksjoner snart, vil «kostnadene» både menneskelig, økologisk og økonomisk på tilpasnings-/tap/skade-siden, øke katastrofalt.

Fra kirkens side må vi ikke minst **beholde håpet** i denne tiden. Klima- og naturkrisen er dramatisk. Det er på vår vakt. Så er det en rekke positive bidrag som ikke alltid er like synlige, på teknologi, grønt næringsliv, vårt eget oljefond som skal snus til en 100% grønn portefølje innen 2050 etc. samt enkeltland med solide innskjerping. Parisavtalen har heldigvis innebygget en stadig innskjerping. Ikke minst ser vi en høyere bevissthet i kirker og trossamfunn de siste årene. Og potensialet er stort for økt mobilisering. FN-spoet har sine begrensninger, men det er den eneste fellesarenaen vi har. Det store skiftet i årene som kommer, skjer når vi engasjerer oss sammen.

Einar Tjelle, seksjonsleder økumenikk og dialog, KR/MKR
November 2022

Vedlegg: Vi fikk en side i Vårt Land, papirutgave (se vedlegg) og [Digitalt i Vårt Land \(vl.no\)](#).
En oppsummering fra noen av [ForUMs medlemmer om COP27 - ForUM for Utvikling og Miljø](#)